

Verflechtung und Abgrenzung (Warschau, 16–17 Nov 17)

Warschau, 16.–17.11.2017

Eingabeschluss : 06.08.2017

Annika Wienert

CfP Workshop:

Verflechtung und Abgrenzung. Deutsch-polnische Perspektiven in der Kunstgeschichte seit 1945

Konzeption und Organisation: Annika Wienert (DHI Warschau) / Regina Wenninger (ZI München)

Tagungsort: DHI Warschau, 16./17. November 2017

(polska wersja niżej)

Kulturtransferforschung und Verflechtungsgeschichte (*histoire croisée*) bilden zentrale konzeptuelle und methodische Bezugspunkte aktueller kulturwissenschaftlicher Forschung. Auch in Untersuchungen zur Geschichte der deutsch-polnischen Beziehungen wie generell der Ost-West-Beziehungen fanden sie in den letzten Jahren vermehrt Eingang. Allerdings sind Studien, die diese Ansätze auf Themen der Kunstgeschichte im deutsch-polnischen Kontext nach 1945 anwenden bzw. in diesem Zusammenhang kritisch diskutieren, immer noch rar.

In diesem Zeitraum waren das polnisch-westdeutsche und auch das polnisch-ostdeutsche Verhältnis vielfach mehr von Abgrenzung als von Verknüpfung geprägt. Gleichwohl gab es auch und vor allem auf kulturellem Gebiet Kontakte, Transfer- und Austauschbeziehungen. Zudem blieben die Gesellschaften auch in der Abgrenzung intensiv aufeinander bezogen. Es erscheint daher lohnend, Konzepte von Transfer und Verflechtung nicht nur auf Phänomene von Annäherung, Aneignung oder Integration anzuwenden, sondern auch auf Aspekte von Abgrenzung, Konkurrenz und Konfrontation auszuweiten. So ließen sich sowohl positiv verstandene Verflechtungen als auch Bemühungen um „Entflechtung“ sowie die Ursachen und Begründungen einer solchen Dissoziation als Untersuchungsgegenstand einer *histoire croisée* verstehen.

Der Workshop möchte Forscher_innen zusammenbringen, die sich solchen Fragestellungen innerhalb der Kunstgeschichte im deutsch-polnischen Kontext widmen. Beiträge können sich damit befassen, welche Aspekte der Kunstproduktion, -rezeption und -vermittlung, der Architektur, Stadtplanung und Denkmalpflege, aber auch damit, welche Themen der Kunstgeschichtsschreibung in besonderem Maße für das schwierige Verhältnis zwischen Deutschland und Polen stehen. Andererseits können oftmals vergessene oder marginalisierte konstruktive Austausch- und Transferbeziehungen (etwa bei Ausstellungs- oder Denkmalschutzkooperationen) thematisiert werden.

Besonders willkommen sind Beiträge, die dabei kritisch reflektieren, wo methodische Grenzen, Möglichkeiten und Herausforderungen der Kulturtransferforschung bzw. der *histoire croisée* für solche bilateralen Untersuchungen liegen. Mögliche Fragestellungen wären zum Beispiel: Inwiefern bieten die beiden Ansätze ein praktikables Instrumentarium, um problematischen bipolaren Konzepten von West und Ost mit den ihnen inhärenten normativen Vorstellungen zu begegnen? Inwieweit sind sie auch für die Erforschung von Phänomenen der „Entflechtung“ geeignet, oder welche alternativen methodischen oder konzeptionellen Ansätze kämen hierfür in Frage? Und wie ist die von der *histoire croisée* vorgenommene Kritik nationalstaatlicher Bezugskategorien zu bewerten, angesichts der Rolle, die etwa das zwischenstaatliche Spannungsverhältnis zwischen der VR Polen und der Bundesrepublik für die Kulturbeziehungen spielte? Wie können die verschiedenen Bezugsgrößen im Sinne der geforderten Multiperspektivität berücksichtigt und gewichtet werden?

Ziel des Workshops ist es, in einen intensiven Austausch zu treten, neue Perspektiven für eine kunstgeschichtliche Forschung im deutsch-polnischen Kontext aufzuzeigen und nicht zuletzt selbst zu einer weiteren Verflechtung zwischen deutsch- und polnisch-sprachiger Kunstgeschichte beizutragen. Der Schwerpunkt soll auf der Diskussion und der Erprobung neuer Ansätze liegen, Beiträge aus laufenden oder noch in der Entwicklung befindlichen Projekten sind daher ausdrücklich erwünscht.

Wir bitten um Zusendung eines Abstracts in deutscher oder polnischer Sprache (400-600 Wörter) für einen 20-minütigen Vortrag zusammen mit kurzen Angaben zur Person sowie zu aktiven und passiven Sprachkenntnissen bis zum 06. August 2017 an: wienert@dhi.waw.pl und R.Wenninger@zikg.eu. In Ausnahmefällen werden auch englische Beiträge akzeptiert. Die Auswahl der Beiträge erfolgt bis Mitte August. Geplante Tagungssprachen sind Deutsch und Polnisch, je nach Sprachkenntnissen der Teilnehmer_innen ggf. Englisch. Das DHI Warschau übernimmt für zugesagte Beiträge die Kosten für Anreise und eine Übernachtung im Hotel.

CfP Warsztaty: Powiązania i rozbieżności. Niemiecko-polskie perspektywy badawcze w historii sztuki po roku 1945

Koncepcja i organizacja: Annika Wienert (NIH Warszawa) / Regina Wenninger (ZI, Centralny Instytut Historii Sztuki w Monachium)

Miejsce konferencji: NIH w Warszawie

Data: 16-17 listopada 2017

Główne płaszczyzny odniesienia w badaniach nad teorią i metodologią kulturoznawstwa stanowią obecnie analizy związane z przekazem kulturowym oraz historią wzajemnych oddziaływań (*histoire croisée*). W ostatnich latach zyskały one na znaczeniu zarówno w badaniach nad historią stosunków polsko-niemieckich, jak i ogólnie – stosunków między Wschodem a Zachodem. Nie mniej jednak badania naukowe, które w taki właśnie sposób podchodzą do zagadnień poświęconych historii sztuki w kontekście polsko-niemieckim po 1945 roku czy też krytycznie je rozpatrują, ciągle należą do wyjątków.

Relacje polsko-niemieckie w omawianym okresie kształtowane były raczej przez różnice niż powiązania. Jednakże szczególnie na płaszczyźnie kulturowej istniały kontakty, transfer i wzajem-

na wymiana myśli między Polską a Niemcami Zachodnimi oraz Polską a Niemcami Wschodnimi. Społeczeństwa zresztą mocno wzajemnie do siebie nawiązywały poprzez samą dywergencję. Z tego powodu warto by było stosować pojęcia przekazu i powiązań nie tylko w odniesieniu do procesów zbliżenia, przyswojenia i integracji, lecz rozszerzyć ich użycie na zjawiska oddzielenia, konkurencji i konfrontacji. Przedmiotem badań *histoire croisée* stałyby się wówczas – oprócz powiązań w sensie pozytywnym – również próby „rozplątania”, jak i ustalenia przyczyn i wyjaśnienia zaistniałych rozbieżności.

Warsztaty mają dać możliwość kontaktu naukowcom, którzy zajmują się wspomnianymi zagadnieniami w ramach historii sztuki w kontekście polsko-niemieckim. Referaty mogą dotyczyć tematów związanych z tworzeniem, percepcją i przekazem sztuki, z architekturą i urbanistyką, ale i z piśmiennictwem z zakresu historii sztuki poświęconym złożonym stosunkom między Polską a Niemcami. Z drugiej strony zaistnieje możliwość, aby zająć się niejednokrotnie zapomnianą bądź zmarginalizowaną kwestią konstruktywnej wymiany i transferu kulturowego (m.in. wspólne projekty wystaw i współpraca w dziedzinie ochrony zabytków).

Szczególnie mile widziane są referaty, które krytycznie rozpatrują *histoire croisée*, względnie transfer kulturowy, tak pod kątem wyznaczenia ich metodologicznych granic, jak i możliwości oraz wyzwań w ramach omawianych badań bilateralnych. Przykładowo można by się zająć następującymi zagadnieniami: w jakim stopniu obie koncepcje oferują zestaw narzędzi badawczych, który dałoby się praktycznie zastosować przy analizie problematycznych dwubiegunowych pojęć Wschód / Zachód i przynależnych im wyobrażeń normatywnych. W jakiej mierze nadają się one do prowadzenia badań nad zjawiskami rozbieżności? Jakie alternatywne podejścia w stosunku do metod i teorii należałoby jeszcze uwzględnić? Jak powinno się ocenić (w)prowadzoną przez *histoire croisée* krytykę kategorii państwowo-narodowych wobec wpływu, jaki na stosunki w dziedzinie kultury miały napięte międzypaństwowe relacje między Polską Republiką Ludową a Republiką Federalną Niemiec? Jak można by uwzględnić i ocenić punkty odniesienia, analizując je z różnych poziomów – wymaganej przecież – kompleksowej perspektywy?

Celem warsztatów jest: zapoczątkowanie intensywnej wymiany naukowej między ekspertami, wskazanie nowych kierunków badań w dziedzinie historii sztuki w kontekście polsko-niemieckim i wreszcie stworzenie nowych powiązań między polsko- a niemieckojęzyczną historią sztuki. Punkt ciężkości został skierowany na dyskusję i weryfikację nowych koncepcji, dlatego najbardziej pożądane w tym kontekście są referaty o aktualnych projektach bądź o projektach, które znajdują się w fazie rozwojowej.

Prosimy o przesłanie abstraktów 20-minutowego wystąpienia w języku polskim lub niemieckim (400-600 słów) z krótką notą biograficzną oraz informacją o aktywnej i pasywnej znajomości języków obcych na adresy mailowe: wienert@dhi.waw.pl i R.Wenninger@zikg.eu, do dnia 6 sierpnia 2017. W wyjątkowych przypadkach akceptowane będą również zgłoszenia w języku angielskim. Wybór referatów zostanie zakończony do połowy sierpnia. Zaplanowano, że konferencja będzie odbywać się w językach niemieckim i polskim, lecz jeżeli zaistnieje potrzeba może zostać ona rozszerzona o język angielski. NIH w Warszawie pokrywa koszty podróży i pobytu w hotelu dla przyjętych prelegentek i prelegentów.

Quellennachweis:

CFP: Verflechtung und Abgrenzung (Warschau, 16-17 Nov 17). In: ArtHist.net, 13.06.2017. Letzter Zugriff

18.10.2025. <<https://arthist.net/archive/15791>>.